

Az emlőrák szűrővizsgálaton való részvételi viszonyulás és befolyásoló tényezők vizsgálata a 45-65 éves nők körében

Debreczeni-Máté Zsanett

Tolna Megyei Balassa János Kórház, Röntgen- és Ultrahang Diagnosztikai Osztály

Összefoglalás

Bevezetés: Magyarországon az emlőrák megbetegedések súlyos népegészségügyi problémát jelentenek.

Célkitűzés: A kutatás célja felmérni, milyen a Szekszárd és vonzáskörzetében élő, veszélyeztetett korú nők szocio-demográfiai adatainak függvényében a szűrővizsgálatokhoz való viszonyulást. Vizsgálni kívántam, hogy milyen ismeretekkel rendelkeznek az emlődaganat kialakulásáért felelős rizikótényezőkről, illetve melyek azok az eszközök, amik pozitívan hatnak az emlőszűrő vizsgálaton való részvételre.

Módszer: Leíró, kvantitatív, keresztmetszeti vizsgálatot önkitöltős, anonim kérdőív segítségével valósítottam meg, mely 2018. február és ugyanazon év augusztusa között készült. A mintába nem véletlenszerű, kényelmi mintavétel során a Szekszárd és vonzáskörzetében élő, 45-65 év közötti nőket válogattam be (n=151). Kizárásra kerültek azok a nők, akik emlődaganatos betegségben szenvedtek, vagy akik emiatt gondozás alatt álltak. Az adatok feldolgozásához SPSS 20.0 szoftver és MS Excel 2016 programot használtam. A statisztikai elemzések során a leíró statisztika mellett a többváltozós elemzésekhez khi-négyzet próbát és egyutas variancia-analízist (ANOVA) alkalmaztam ($p < 0,05$).

Eredmények: A megkérdezettek 89,4%-a vett már részt emlőszűrő vizsgálaton, mely arány az elmúlt két évet tekintve 60,3%. A főbb szocio-demográfiai adatok – családi állapot, iskolai végzettség - nagyban befolyásolják a szűrésen való részvétel gyakoriságát ($p < 0,05$). Az egyes családi háttértényezők, mint a gyermektelenség negatívan befolyásolják a szűrésen való részvételt ($p = 0,05$). A felsőfokú végzettségű nők magasabb ismeretszinttel rendelkeznek az emlőrákkal és annak szűrésével kapcsolatban, mint az alacsonyabb végzettséggel rendelkezők ($p = 0,016$).

Következtetések: A vizsgálat alapján az emlőrák és annak szűrésével kapcsolatos ismerethiány miatt a nők nincsenek tisztában a vizsgálat fontosságával. A részvételi arány növelésében meghatározó lépés lehetne az emlőrákkal és szűrésével kapcsolatos ismeretek szélesebb körű, több ismeretközlő csatornán történő terjesztése.

Kulcsszavak: emlőrák, ismeretszint, szűrési attitűd, veszélyeztetett korosztály.

Attitude towards participation on breast cancer screening and the assessment of influencing factors among 45-65 years old women

Summary

Background: Illnesses caused by breast cancer mean significant public health issues in Hungary.

Objective: The objective of our survey has been to find out what attitudes to screening those highly exposed females living in Szekszárd and its surroundings have, based on their socio-demographic details. I have had the intention to find out what earlier knowledge they have possessed about the risk factors and leading causes to the development of breast cancer. Also I have looked into the matters what factors can influence the participation in breast cancer screening in a positive way.

Method: Our descriptive, quantitative, and cross-sectional analysis was conducted with the tool of anonymous questionnaires filled in between February and August 2018. Participants aged between 45 and 65 living in Szekszárd and its surroundings were not accidentally and conveniently selected (n=151). Females suffering from illnesses related to breast cancer or being in care due to it have been excluded. Data have been processed with the help of SPSS 20.0 software and MS Excel 2006 programme. During the process of statistical analysis, Chi square test and analysis of variance (ANOVA) were applied to accomplish analysis of covariance besides descriptive statistics.

Results: 89,4% of the respondents have already taken part in breast cancer screening. The number of participants was 60,3% in the last two years. The main socio-demographic details – family status, education – have a profound influence on the number of participation in breast cancer screening ($p < 0,05$). Certain factors of their family background, such as being childless have a negative impact on the participation in breast cancer screening ($p = 0,05$). Highly qualified females with degree have deeper knowledge related to breast cancer and its screening than those with lower qualifications ($p = 0,016$).

Conclusion: Females are unaware of the significance of screening owing to the lack of general knowledge about breast cancer and its screening. A vital act to increase the number of participants would be to improve the flow of information in connection with breast cancer and its screening in a wide range of communication channels.

Keywords: breast cancer, level of knowledge, attitude, age group exposed to it,

Irodalom

1. Kásler, M, Ottó, Sz, Kenessey, I. A rákmorbiditás és - mortalitás jelenlegi helyzete a Nemzeti Rákregiszter tükrében. Orvosi Hetilap, **2017**; 158; 84-89.
2. Kovács, A, Döbrössy, L, Budai, A, Boncz, I, Cornides, Á. Az emlőszűrés helyzete Magyarországon 2006-ban . Orvosi Hetilap, **2007**; 879-885.
3. Döbrössy, L, Kovács, A, Döbrössy, B, Budai, A, Boncz, I, Margitai, B, Koós, T. Miért kihasználatlan hazánkban a szervezett lakosságyszűrés. LAM, **2010**; 689-693.
4. Boncz, I, Döbrössy, L, Péntek, Z, Kovács, A, Budai, A, Imre, L, Vajda, R, Sebestyén, A. A szervezett országos emlőszűrési program negyedik (2008-2009) szűrési körének részvételi arányai. Orvosi Hetilap, **2013**; 1975-1983.
5. Pakai, A, Oláh, A, Farkasné, Buzánczky G, Sélleyné, Gyúró M, Brantmüller, É. Attitude examination related to breast cancer among women in Bács-Kiskun county, Hungary. PRACTICE AND THEORY IN SYSTEMS OF EDUCATION. **2017**; 11(3); pp. 223-232. , 10 p.
6. Farkasné, Buzánczky, G, Vajda, R, Kívés, Zs, Váradyné, Horváth Á, Pakai, A. Emlőszűrésen való megjelenés vizsgálata Bács-Kiskun megyében élő nők körében. ÁPOLÁSÜGY: A MAGYAR ÁPOLÁSI EGYESÜLET TOVÁBBKÉPZŐ ÉS TÁJÉKOZTATÓ KIADVÁNYA, **2014**; 28(2) pp. 15-18. , 4 p.
7. Lakosi M, Ferenczy M, Horcáth L, Karamánné Pakai A. Emlőszűrési módszerekkel szembeni attitűd vizsgálat és ismeretszint felmérés az egészségügyi dolgozók körében. Egészség-Akadémia, **2017**; 8(3)168-179.
8. Pakai, A ; Kívés, Zs. Kutatásról ápolóknak 2.rész: Mintavétel és adatgyűjtési módszerek az egészségtudományi kutatásokban. NŐVÉR, **2013**; 26 : 3 pp. 20-43. , 24 p.
9. Karamánné Pakai A, Oláh A. Elméleti áttekintés a tudományos kutatásokról. In: Ács P, Oláh A, Karamánné Pakai A, Raposa L B, Ács P. (szerk.) Gyakorlati adatelemzés. 295 p. Pécs: Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar (PTE ETK), **2014**. pp. 9-32. (ISBN:978-963-642-682-8)
10. Karamánné Pakai A, Oláh A. Irodalomkutatás a gyakorlatban: Irodalomkutatás a leggyakrabban használt adatbázisok felhasználásával. In: Ács P, Oláh A, Karamánné Pakai A, Raposa L B, Ács P. (szerk.) Gyakorlati adatelemzés. 295 p. Pécs: Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar (PTE ETK), **2014**. pp. 33-84. (ISBN:978-963-642-682-8)
11. Pakai, A ; Novákné, Szabó Sz ; Karácsony, I ; Vajda, R. Roma nők ismereteinek felmérése védőnői körzetben a méhnyakrák és kockázati tényezőivel kapcsolatban. ROMOLÓGIA: ROMOLÓGIAI FOLYÓIRAT, **2018**; 6 : 16-17 pp. 76-97.
12. Bogdáné, Basa, E ; Vajda, R ; Váradyné, Horváth Á ; Karácsony, O; Pakai, A. Méhnyakrákkal kapcsolatos ismeretszint roma nők körében. NŐVÉR, **2017**; 30 : 2 pp. 31-39. , 9 p.
13. Pakai, A ; Brantmüller, É ; Vajda, R ; Karácsony, I ; Balázs, P. Reasons for non-appearance on organized cervical screening in Hungary. PRACTICE AND THEORY IN SYSTEMS OF EDUCATION, **2017**; 11 : 2 pp. 142-154. , 13 p.
14. Millei, K ; Vajda, R ; Kívés, Zs ; Máté, O ; Pakai, A. HPV-fertőzéssel kapcsolatos ismeretek vizsgálata édesanyák és leányaik körében. EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS, **2015**; 56 : 3 pp. 9-16. , 8 p.
15. Németh, K ; Kállai, J ; Tiringner, I ; Mangel, L ; Farkas, Sz ; Dér, A ; Balázs, P ; Pálfiné Szabó, I ; Pakai, A. The Relationship of Coping Mechanisms and Social

- Support Among Hungarian Women Suffering from malignant Breast Cancer. *NEW MEDICINE*, **2011**; 14 : 1 pp. 26-29. , 4 p.
16. Pakai, A ; Dér, A ; Kriszbacher, I ; Németh, K ; Zsigmond, E ; Balázs, P. Why don't Hungarian women take part in organized cervical screenings? *NEW MEDICINE*, **2010**; XIV : 1 pp. 25-28. , 4 p.
17. Karamánné, Pakai A ; Németh, K ; Kriszbacher, I ; Dér, A ; Szabóné, Szöllősi M ; Lampek, K ; Oláh, A ; Balázs, P. Miért nem élnek a nők a felkínált lehetőséggel? - avagy a szervezett méhnyakrák-szűrés távolmaradás okainak vizsgálata zalaegerszegi női lakosság körében. *ÁPOLÁSÜGY: A MAGYAR ÁPOLÁSI EGYESÜLET TOVÁBBKÉPZŐ ÉS TÁJÉKOZTATÓ KIADVÁNYA*, **2009**; 23 : 1 pp. 14-17. , 4 p.
18. Karamánné, Pakai A ; Németh, K ; Kriszbacher, I ; Dér, A ; Lampek, K ; Mészáros, L ; Betlehem, J ; Balázs, P. A szervezett méhnyakrák-szűrés távolmaradás okainak vizsgálata a Nyugat-dunántúli régióban élő nők körében. *MAGYAR EPIDEMIOLOGIA*. **2009**; 6 : 1 pp. 9-20. , 12 p.
19. Karamánné, Pakai A ; Németh, K ; Mészáros, L ; Dér, A ; Balázs, P. A méhnyakrákszűrés hatékonyságának vizsgálata Zala megyében. *EGÉSZSÉGÜGYI GAZDASÁGI SZEMLE*. **2008**; 46 : 4 pp. 43-48. , 6 p.
20. Karamánné, Pakai A ; Németh, K ; Dér, A ; Kriszbacher, I ; Mák, E ; Mészáros, L ; Lampek, K ; Oláh, A ; Balázs, P. A szervezett méhnyakrák-szűrés távolmaradás okainak vizsgálata magyar nők körében. *BULLETIN OF MEDICAL SCIENCES / ORVOSTUDOMÁNYI ÉRTESÍTŐ*. **2008**; 81 : 4 pp. 271-275. , 5 p.
21. Karamánné, Pakai A ; Németh, K ; Fekete, J ; Mészáros, L ; Dér, A ; Doms, Ramona ; Ponyókay, S ; Mák, E ; Bujtor, A ; Domján, P, et al. A méhnyakrák-szűrés eredményességét befolyásoló tényezők - egy felmérés tükrében. *NŐVÉR*. **2008**; 21 : 2 pp. 3-9. , 7 p.
22. Karamánné, Pakai A ; Mák, E ; Németh, K ; Dér, A ; M, Szögedi I. A táplálkozás és a szűrővizsgálatok jelentősége a nőgyógyászati daganatok megelőzésében. Új diéta: a magyar dietetikusok lapja (2001-). **2008**; 17 : 2 pp. 4-5. , 2 p.
23. Karamánné, Pakai A ; Dér, A ; Németh, K. Nők prevenciósi lehetőségeinek ismerete a nőgyógyászat körében, Magyarországon. *NŐVÉR*. **2005**; 18 : 5 pp. 16-23. , 8 p.
24. Németh, K ; Szabó, L ; Dér, A ; Karamánné, Pakai A. Magyarországon és az Amerikai Egyesült Államokban működő szervezett daganatszűrő programok ajánlásai. *NŐVÉR*. **2005**; 18 : 5 pp. 28-38. , 11 p.
25. Vajda, R ; Kívés, Zs ; Éliás, Zs ; Sélleyné, Gyúró M ; Tamás, P ; Várnagy, Á ; Karamánné, Pakai A. A humán papillómavírussal (HPV) kapcsolatos attitűdvizsgálat. *MAGYAR NŐORVOSOK LAPJA*. **2014**; 77 : 3 pp. 18-25. , 8 p.
26. Dégi, L. Cs. (2008) Pszichoszociális kockázati tényezők szerepe a daganatos megbetegedésekben. In: Kopp, M. (szerk.), *Magyar lelkiállapot*, Semmelweis Kiadó, Budapest, **2008**; old. 557—568.
27. Dégi, L. Cs. Egészségi állapot, egészségvédő és kockázatos egészségmagatartási szokások vizsgálata erdélyi felnőtt populációban a daganatos megbetegedés rizikója szempontjából. *Erdélyi Pszichológiai Szemle*. **2007**; VIII. 4: 251-269.
28. Dégi, L. Cs., Szabó B, A felnőtt középkorú lakosság egészség-magatartásának pszichoszociális vetületei. *Erdélyi Pszichológiai Szemle*. **2006**; VII. 3: 191-205.
29. Howell, A, Anderson A,S, Clarke R,B, Duffy S, W, Evans D,G, Garcia-Closas M, Gescher A,J, Key, T,J, Saxton J,M, Harvie M,N, Risk determination and prevention of breast cancer. Forrás: *Breast Cancer Research*: **2014**; <https://breast-cancer-research.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13058-014-0446-2>
30. Sándor, J, Szücs, M, Kiss, I, Boncz, I, Sebestyén, A, Kiss, A, Ember, I, Méhnyak- és emlőrákszűrés a magyarországi kistérségekben. *LAM*. **2013**; 310-316.

31. Betlehem, J., Horvath, A., Jeges, S., Gondocs, Z., Nemeth, T., Kukla, A., Olah, A. How healthy are ambulance personnel in Central Europe? *Eval Health Prof.* **2014**; 37(3), 394-406. doi: 10.1177/0163278712472501.
32. Csima, M., Fináncz, J., Nyitrai, Á., Podráczky, J. Research on the health literacy of professionals working in early childhood education. *Kontakt*, **2018**; 20(4), e356-e362. <https://doi.org/10.1016/j.kontakt.2018.10.002>
33. Oláh, A., Betlehem, J., Kriszbacher, I., Boncz, I., Bódis, J. Re: the clinical nursing competences and their complexity in Belgian general hospitals. *Journal of Advanced Nursing*, **2007**; 58(3), 301-2. doi: 10.1111/j.1365-2648.2007.04245.x
34. Oláh, A., Betlehem, J., Müller, A., Józsa, R. Possible application of animal models for the long-term investigation of shift work of healthcare professionals. *Journal of Perinatal& Neonatal Nursing*, **2008**; 22(3), 175-176. doi: 10.1097/01.
35. Oláh, A., Katona, Gy., Gál, N., Müller, A., Damasdi, M., Boncz, I., Betlehem, J. The comparison of two minimal invasive surgeries, the tension-free vaginal tape (TVT) and the transobturator tape (TOT) in terms of efficiency and the complications. *South Eastern Europe Health Sciences Journal*, **2012**; 2(2), 82-87.
36. Oláh, A., Máté, O., Betlehem, J., Fullér, N. Advanced Practice Nurse (APN) MSc képzés bevezetése Magyarországon. *Nővér*, **2015**; 28(2), 3-10.
37. Szabó, J., Gerevich, J. Alcohol dependency, recovery, and social words. *Journal of Applied Social Psychology*, **2013**; 43, 806-810.
38. Szabó, J, Tóth; Sz , Karamánné Pakai A. Narrative Group Therapy for Alcohol Dependent Patients. *INTERNATIONAL JOURNAL OF MENTAL HEALTH AND ADDICTION*, **2014**; 12 : 4 pp. 470-476. , 7 p.
39. Kovács, Zs ; Váradyné, Horváth Á ; Kozmann, K ; Ferenczy, M ; Pakai, A. Fókuszban az endometriosis. *NŐVÉR*, **2016**; 29 : 2 pp. 11-21. , 11 p.
40. Kiss, K ; Váradyné, Horváth Á ; Pakai, A. A policisztás ovárium szindróma és a metabolikus szindróma kapcsolata. *NŐVÉR*, **2014**; 27 : 5 pp. 10-19. , 10 p.
41. Máté, O ; Kívés, Zs ; Oláh, A ; Fullér, N ; Pakai, A. A szülők tájékoztatása és pszichés támogatása postnatalisan felismert Down-szindróma esetén: Egy magyarországi átfogó felmérés eredményei. *LEGE ARTIS MEDICINAE*, **2014**; 24 : 10-11 pp. 503-509, 7 p.
42. Pakai, A ; Tóth, M ; Váradyné, Horváth Á ; Oláh, A ; Horváth, Ö P. Lehetséges protektív tényezők a sebgyógyulásban egy felmérés tükrében. *NŐVÉR*, **2013**; 26 : 2 pp. 8-15. , 8 p.
43. Szlávi, E ; Pallós, M; Mák, E ; Szabó, J; Pakai, A. Fogászati prevenció vizsgálatok Zala megyében 6 - 14 éves gyermekek körében. *ÚJ DIÉTA: A MAGYAR DIETETIKUSOK LAPJA (2001-)*. **2012**; 22 : 2 pp. 10-11. , 2 p.
44. Müller, A, Erdős, Cs, Molnár, R,Paulik, E, Nagymajtényi, L. Az emlődaganatok megelőzésének gyakorlata a dél-alföldi régió 25-64 éves női népessége körében. *Egészségtudomány*,**2012**; 25-41
45. Boncz I, Sebestyén A, Pinter I, Battyány I, Ember I. The effect of an organized, nationwide breast cancer screening programme on non-organized mammography activities. *J Med Screen.* **2008**; 15(1):14-17.
46. Boncz I, Sebestyén A, Dobrossy L, Pentek Z, Budai A, Kovacs A, Dozsa C, Ember I. The organization and results of first screening round of the Hungarian nationwide organised breast cancer screening programme. *Ann Oncol.* **2007**; 18(4):795-799.
47. Boncz I, Sebestyén A, Gulácsi L, Pál M, Dózsa Cs. Az emlőrákszűrések egészség-gazdaságtani elemzése. *Magyar Onkológia*, 2003; 47(2): 149-154.